

Kysymyksiä ja vastauksia Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS:n neuvottelutilanteesta

Jos et löydä vastausta kysymykseesi, voit ottaa yhteyttä ERTOn työsuhdeneuvontaan (p. 09 613 231 ma–pe 8.30–13.30) tai olla yhteydessä omaan luottamusmieheesi.

Lisätietoa neuvottelukierroksesta: www.erto.fi/tes-neuvottelut

Sote ry:n 16.8.2022 klo 12 alkava YTHS:n ylityö- ja vuoronvaihtokiello

Tehy, SuPer ja ERTO (Sosiaali- ja terveysalan neuvottelujärjestö Sote ry) ovat julistaneet 16.8.2022 YTHS-sopimusalan kaikille työpaikoille määräaikaisen ylityö- ja vuoronvaihtokiellon, päättyy 16.9.2022 klo 12.

YTHS:n työehtosopimus on päätynyt 28.2.2022. Työehtosopimusneuvottelut ovat jumissa. Tehy, SuPer ja ERTO ovat julistaneet ylityö- ja vuoronvaihtokiellon Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS:n työehtosopimuksen kaikille työpaikoille. Sopimuksettomassa tilassa oltaessa työtaistelutoimet ovat laillisia.

Yleistä ylityö- ja vuoronvaihtokiellosta

Miksi Tehy, SuPer ja ERTO ovat päättäneet ylityö- ja vuoronvaihtokiellosta?

YTHS:n työehtosopimusneuvottelut ovat jumiutuneet. Ylityö- ja vuoronvaihtokiellolla on tarkoitus vauhdittaa neuvottelujen kulkua ja edistää Sote ry:n tavoitteiden saavuttamista ja sopimusratkaisun syntymistä. Sote ry:n keskeisenä tavoitteena on saada sovittua uudesta palkkausjärjestelmästä, joka huomioi paremmin tehtävän vaativuuden sekä turvaa sen, että samasta työstä maksetaan nyt ja jatkossa samaa palkkaa. Lisäksi YTHS:n palkkataso on jäänyt jälkeen sekä kuntasektoriin että muuhun yksityissektoriin verrattuna.

Ylityö- ja vuoronvaihtokiellolla jäsenistö viestittää työnantajalle, että he tukevat Sote ry:n neuvottelutavoitteiden toteutumista ja vauhdittaa näin neuvottelujen etenemistä.

Mitä ylityö- ja vuoronvaihtokiello tarkoittaa?

Ylityö- ja vuoronvaihtokiellon aikana tehdään töitä normaalisti ennalta suunniteltujen työvuorolistojen mukaisesti, mutta ei tehdä ylityötä tai muuteta työvuoroja.

Mikä on ylityötä?

Ylityötä on työnantajan aloitteesta tehty työ, joka ylittää kokoaikaisen työntekijän suunnitellun työajan. Ylityöhön tarvitaan lähtökohtaisesti aina työntekijän kutakin kertaa varten erikseen antama suostumus (kts. kuitenkin tämän ohjeen varallaolosuostumusta käsittelevä kohta).

YTHS:n tessissä ylityötä on **päivätyöajassa**, joka ylittää

- kalenteriviikolle suunnitellun 38 tuntia 35 minuuttia alittava työaika
- kuitenkin enintään 45 tuntia kalenteriviikossa
- arkipyhäviikolla suunnitellun työajan lisättyä arkipyhälyhennyksellä

Ylityötä toimistotyöajassa on työaika, joka ylittää

- kalenteriviikolle suunnitellun, 35 tuntia 35 minuuttia alittavan työajan
- kuitenkin enintään 42 tuntia kalenteriviikossa ja

- arkipyhäviikolla suunnitellun työajan lisättynä arkipyhälyhennyksellä

Jos olet epävarma, mikä omalla kohdallasi on ylityötä, voit myös olla yhteydessä työpaikkasi Sote ry:n luottamusmieheen tai oman liittoosi edunvalvontaan.

Kenellä on velvollisuus osallistua ylityö- ja vuoronvaihtokieltoon?

Ylityö- ja vuoronvaihtokielto koskee kaikkia YTHS:n työpaikoilla työskenteleviä Tehyn, SuPerin ja ERTOn jäseniä. Kyseessä on laillinen työtaistelutoimenpide, johon jokaisen edellä mainitulla sopimusalueella työskentelevän Tehyn, SuPerin ja ERTOn jäsenen on osallistuttava.

Milloin ylityö- ja vuoronvaihtokielto alkaa ja kuinka kauan se on voimassa?

Ylityö- ja vuoronvaihtokielto alkaa 16.8.2022 klo 12 ja päättyy 16.9.2022 klo 12. Tiedotamme ylityö- ja vuoronvaihtokiellon mahdollisesta aiemmasta päättymisajasta tai mahdollisista jatkotoimista liittojen verkkosivuilla sekä liittojen jäsenkirjeillä.

Olen määräaikainen työntekijä. Koskeeko kielto minua?

Ylityö- ja vuoronvaihtokielto koskee myös määräaikaisella työsopimuksella työskenteleviä eli kielto koskee myös sinua.

Olen koeajalla. Koskeeko kielto minua?

Ylityö- ja vuoronvaihtokielto koskee kaikkia työsuhteisia työntekijöitä. Kielto koskee siis myös koeajalla olevia työntekijöitä. Työnantaja ei saa tehdä koeaikapurkua siitä syystä, että työntekijä osallistuu ylityö- ja vuoronvaihtokieltoon. Jos näin tapahtuisi, pitää ottaa välittömästi yhteys omaan liittoon.

Olen opiskelija. Koskeeko kielto minua?

Ylityö- ja vuoronvaihtokielto koskee kaikkia työsuhteisia työntekijöitä. Kielto koskee siis opiskelijoita ja oppisopimusopiskelijoita, jotka ovat työsuhteessa ja saavat työstään palkkaa.

Osallistuuko esihenkilö ylityö- ja vuoronvaihtokieltoon?

Kaikki työehtosopimuksen soveltamisalan piirissä olevat työntekijät kuuluvat ylityö- ja vuoronvaihtokiellon piiriin, myös esihenkilöt. Mikäli esihenkilö on kuitenkin sellaisessa työnantajan johtoon rinnastettavassa asemassa, ettei häneen sovelleta työehtosopimusta, kielto ei koske heitä.

Teen vakituisen työni lisäksi keikkaa YTHS:llä ja työnantaja pyytää minua ylityö- ja vuoronvaihtokiellon takia töihin. Mitä teen?

Keikkojen tekemistä ei suositella, jos se heikentää ylityö- ja vuoronvaihtokiellon vaikutusta. Ylityö- ja vuoronvaihtokiellon tarkoituksena on Sote ry:n jäsenten työsuhteen ehtojen parantaminen ja työnantajan painostaminen.

Voivatko muiden liittojen jäsenet tai liittoihin kuulumattomat työntekijät osallistua ylityö- ja vuorovaihtokieltoon?

Voivat ja kannustamme kaikkia tukemaan neuvotteluja. Työntekijällä ei muutenkaan olisi velvollisuutta suostua ylityöhön tai sopia vuorovaihdoista.

Työaikaa koskevat tarkemmat kysymykset

Koskeeko ylityö- ja vuorovaihtokielto ennen kiellon alkamista sovittuja ylitöitä ja vuorovaihtoja?

Ennen ylityö- ja vuorovaihtokiellon voimaan astumista työnantajan kanssa sovitut ylityöt ja vaihdetut vuorot tulee tehdä sopimuksen mukaisesti. Uusien ylitöiden tekemisestä ja vuorojen vaihtamisesta ei saa kuitenkaan enää sopia sen jälkeen, kun olet saanut tiedon alkavasta ylityö- ja vuorovaihtokiellosta.

Olen jo tässä listassa tehnyt ylitöitä, pitääkö minun nyt lyhentää loppulistan työvuoroja, jotta ylitöitä ei synny?

Ei tarvitse. Työvuorolistaan jo merkittyjä työvuoroja ei muuteta, vaan ne tehdään suunnitellusti.

Olen osa-aikatyössä. Voinko ottaa vastaan työvuorolistalle suunnitellun työajan ylittävää lisätyötä?

Osa-aikaisilla työntekijöillä lisätyötä on työvuorolistalle suunnitellun työajan ylittävä työ kokoaikaisen työntekijän säännölliseen työaikaan eli ylityörajaan saakka. Tämä koskee sekä kiinteällä osa-aikaisella työajalla että vaihtelevalla työajalla, kuten nollasopimuksella, työskenteleviä.

Lisätyö ei ole ylityö- ja vuorovaihtokiellon piirissä. Osa-aikainen työntekijä voi kiellon estämättä ottaa vastaan lisätyötä aina kokoaikaisen työntekijän täyteen työaikaan saakka. Mikäli et ole kuitenkaan antanut lisätyösuostumusta työsopimuksessasi, toivomme, että kieltäydyt kiellon aikana lisätyöstä, jos se on oma tilanteesi huomioiden mahdollista. Ylityötä osa-aikainen työntekijä ei saa tehdä eikä myöskään sopia työvuorojen vaihtamisesta.

Osa-aikainen työntekijä voi työsopimuksensa asettamissa rajoissa kieltäytyä lisätyöstä. Jos työntekijä ei ole antanut lisätyösuostumusta työsopimuksessaan, osa-aikainen työntekijä voi aina kieltäytyä lisätyöstä. Jos työntekijä on antanut lisätyösuostumuksen työsopimuksessaan, saa lisätyöstä kieltäytyä ainoastaan työvuoroluetteloan merkittynä vapaapäivänä perustellusta henkilökohtaisesta syystä. Perusteltu henkilökohtainen syy voi olla esimerkiksi opiskelu, lastenhoitojärjestelyt tai terveydelliset syyt.

Voiko työnantaja muuttaa yksipuolisesti työvuoroluetteloani ylityö- ja vuorovaihtokiellon aikana?

Työvuoroluettelo on saatettava kirjallisesti työntekijöiden tietoon viimeistään viikkoa ennen työvuoroluetteloon merkityn ajanjakson alkamista. Tämän jälkeen sitä saa muuttaa YTHS:n työehtosopimuksen mukaan vain työntekijän kanssa sovittaessa tai töiden järjestelyihin liittyvästä painavasta syystä. Kun työntekijät kieltäytyvät työvuorojen vaihdosta, työnantaja voi tehdä yksipuolisesti työvuoroluetteloon vain ne muutokset, jotka ovat laitoksen toiminnan kannalta välttämättömiä.

Jos työnantaja ilmoittaa tekevänsä yksipuolisen muutoksen työvuoroluetteloon, pyydä päätös työvuoroluettelon muuttamisesta kirjallisena. Muutettua listaa on noudatettava. Ilmoita työvuoroluettelon muutoksista ja mahdollisesta ylityöstä omaan liittoosi. Työnantaja tekee arvion, milloin on kysymys perustellusta syystä. Työntekijä ilmoittaa asiasta omaan liittoonsa.

Voiko työnantaja vaatia jatkamaan jo alkanutta työvuoroa?

Työnantaja ei voi yksipuolisesti muuttaa työvuoroluetteloa enää sen jälkeen, kun työntekijä on saapunut työvuoroon tai kun työvuoro on alkanut. Näin ollen työvuoroluettelon muutosta ei voida tehdä, jos se koskee työvuoron pidentämistä tai lyhentämistä työvuoroon saapumisen tai sen alkamisen jälkeen.

Voinko omasta halustani sopia ylityö- ja vuoronvaihtokiellon aikana vuoron vaihtamisesta työkaverin kanssa?

Jos tarve vuoron vaihtamiseen lähtee työntekijän omasta tai työkaverin pakottavasta tarpeesta ja työnantaja hyväksyy vuoron vaihtamisen, voit sopia asiasta työkaverisi ja työnantajan kanssa. Suosittelemme, että tällaiseen vuoronvaihtoon ryhdytään vain poikkeustilanteessa. Työnantaja-aloitteisesta vuoron vaihdosta ylityö- ja vuoronvaihtokiellon alkamisen jälkeiselle ajalle et voi sopia.

Olen liukuvassa työajassa. Voinko käyttää tai kartuttaa "saldoja"?

Et voi kartuttaa saldoja, mutta voit pitää aikaisemmin kartutettuja. Liukuvassa työajassa työntekijä on velvollinen olemaan työssä vain työnantajan määrittelemänä kiinteänä työaikana.

Olen antanut työsopimuksessani varallaolosuostumuksen. Voinko kieltäytyä varallaolon aikana syntyvästä ylityöstä?

Mikäli työntekijä on antanut varallaolosuostumuksen työsopimuksessaan, on työntekijä samalla antanut suostumuksen varallaolon aikana syntyvään lisä- ja ylityöhön. Et siis voi varallaolosuostumuksen annettuasi kieltäytyä varallaolon aikana syntyvästä ylityöstä.

Mikäli työnantaja alkaa ylityö- ja vuoronvaihtokiellon aikana käyttämään varallaoloa tavanomaista enemmän ja teettää tätä kautta runsaasti ylityötä, ohjaamme ottamaan yhteyttä omaan liittoon.

Meillä on käytössä työaikapankki ja pankkiin on kertynyt ilta- ja viikonloppulisiä sekä ylityökorvauksia. Voinko ylityökiellon aikana pitää työaikapankkivapaita?

Ylityökielto ei estä pankkivapaiden pitämistä, jos työnantaja niistä suostuu sopimaan. Ylityökiellon ideana on, että ylimääräistä työtä ei tehdä.

Onko sovittuun työvuoroon mahdollista hakea loma- tai palkaton päivä?

Voit hakea, mutta työnantaja päättää, myöntääkö.

Töiden järjestelyt ja siirrot

Meillä suunnitellut työvuorot venyvät aina, koska asiakkaat täytyy hoitaa loppuun. Miten nyt toimitaan?

Työvuorosuunnittelussa tulee huomioida mahdollinen asiakkaasta johtuva työvuoron pidentyminen. Työnantajan vastuulla on suunnitella työvuorot siten, ettei ylitöitä tule. Työaika ei voi päättyä samanaikaisesti kuin viimeinen asiakas/potilas jne. poistuu.

Olen työsopimussuhteinen esihenkilö. Mistä saan työntekijöitä ylityökiellon aikana?

Sote ry:n jäsenet eivät saa jäädä ylitöihin. He noudattavat heille tehtyä työvuorosuunnitelmaa. Työ on suunniteltava siten, että se on mahdollista toteuttaa työvuoron aikana, poissaoloihin tulee olla muita vaihtoehtoja kuin "tuplavuorot" ja yllättäviin asiakas/potilastilanteisiin tulee olla varajärjestelmät.

Ellei organisaatiossanne ole toimivia varajärjestelmiä, tulee siitä välittömästi ilmoittaa resursseista päättävälle taholle kirjallisesti (talleta itsellesi kirjeenvaihto). Siirrä vastuu ylemmälle esihenkilölle.

Minua vaaditaan tulemaan vapaa-ajalta työhön terveydenhuollon ammattilaisista annettuun lakiin vedoten. Mitä teen?

Lain mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee aina antaa kiireellisen hoidon tarpeessa olevalle apua. Tämä ei kuitenkaan tarkoita velvollisuutta olla työnantajan käytettävissä jatkuvasti. Työntekijän velvollisuus työsopimuksessa mainittuun työhön rajoittuu työvuoroluettelossa mainittuun työaikaan tai varallaoloon. Vapaa-ajalla ollessaan terveydenhuollon ammattilaisella on velvollisuus auttaa siviiliolosuhteissa kiireellisen hoidon tarpeessa olevia sivullisia esim. onnettomuustilanteissa.

Voiko työnantaja siirtää minut ylityö- ja vuoronvaihtokiellon aikana työvuoroon yrityksen toiseen yksikköön?

Yleensä työntekopaikasta on työsopimuksissa sovittu varsin laajasti, esim. yrityksen toimipisteet tietyllä alueella. Työnantaja voi tällöin siirtää työntekijän työskentelemään toiseen työpisteeseen. Siirron yhteydessä työvuoron alkamis- tai päättymisajankohtia ei kuitenkaan saa muuttaa. Näissä tilanteissa on myös huolehdittava työntekijän perehdyttämisestä ja osaamisen varmistamisesta.

Hätä- ja suojeletyö

Milloin työnantaja voi määrätä hätätyöhön?

Hätätyö on ennalta arvaamaton tapahtuma (esim. suuronnettomuus), joka on aiheuttanut keskeytyksen säännöllisessä toiminnassa tai vakavasti uhkaa vaarantaa henkeä, terveyttä tai omaisuutta. Tällöin työnantaja voi määrätä hätätyöhön. Ennalta ilmoitettu työtaistelu ei kuitenkaan täytä hätätyön tunnusmerkkejä.

Työnantajan pitää hätätyötilanteessa tehdä viivytyksettä työsuojeluviranomaiselle kirjallinen ilmoitus hätätyön syystä, laajuudesta ja todennäköisestä kestoajasta. Ilmoituksessa on oltava luottamusmiehen tai työsuojeluvaltuutetun lausunto asiasta. Mikäli työnantaja vetoaa hätätyöhön, ota yhteyttä luottamusmieheen tai liittoon. Jos kyse on oikeasti hätätyöstä, voi työnantaja pidentää säännöllistä työaika.

Jos hätätyön edellytykset eivät täyty, työsuojeluviranomainen ryhtyy toimiin ilmoitetun hätätyön estämiseksi.

Voiko työnantaja vedota suojelutyöhön?

Ei. Suojelutyövelvoite ei koske yksityisellä sektorilla työskenteleviä.

Työnantajan vastatoimet ja paikallinen toiminta

Työnantaja perui jo vahvistetun vuosilomani, koska osallistun ylityö- ja vuoronvaihtokieltoon. Mitä teen?

Vuosiloman ajankohdasta ilmoitetaan viimeistään kuukautta (tai ellei tämä ole mahdollista, viimeistään 2 viikkoa) ennen loman alkamisajankohtaa.

Työsuhteisen työntekijän vahvistettua vuosiloman ajankohtaa ei voi muuttaa. Ilmoita työnantajallesi, ettei vahvistettua vuosilomaa voida yksipuolisesti perua tai siirtää toiseen ajankohtaan. Mikäli työnantaja yksipuolisesti muuttaa jo vahvistetun vuosiloman ajankohtaa, voi työnantaja joutua vahingonkorvausvastuuseen tästä työntekijälle aiheutuvasta vahingosta. Ota tarvittaessa yhteys oman työpaikkasi Sote ry:n luottamusmieheen tai omaan liittoon.

Työnantaja painostaa minua luopumaan ylityö- ja vuoronvaihtokiellosta ja/tai eroamaan liitosta. Miten toimin?

Työntekijöitä ei saa yrittää painostaa luopumaan ylityö- ja vuoronvaihtokiellosta ja eroamaan liitosta. Rärkeimmillään painostamisessa voi olla kyse jopa rikoksesta (rikoslain 47 luku 3 §). Tällaisissa tapauksissa tulee aina ottaa yhteyttä omaan liittoon.

Saako työnantaja rangaista ylityö- ja vuoronvaihtokieltoon osallistuvaa työntekijää?

Työnantaja ei saa rangaista työntekijää hänen osallistumisestaan ammattiliiton toimeenpanemaan ylityö- ja vuoronvaihtokieltoon.

Voidaanko paikallisesti sopia tukitoimenpiteiden rajaamisesta?

Rajauksista ei sovita paikallisesti. Noudatetaan oman liiton keskustoimistosta tulevia ohjeita.